

MAGYAR POLGÁR

Előfizetési árak:

Egész évre 14 frt, fél évre 7 frt, negyed évre 3 frt 50 kr.
egy hónapra 1 frt 20 kr. — Egyes szám ára 5 kr.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:

AJTAI K. ALBERT.

Szerkesztőség: belkirály-utca 6. sz.

A lap szellemi részét illető minden közlemény ide intézendő.

Kiadóhivatal: belközép-utca 4. sz.

Megjelenik a lap minden nap, az Ünnepek- és vasárnapok kivételével.

Hirdetések cmként 5 kr., nyílttér egy petit sor területenként 20 kr.

„Egy nemzet gyászban áll!”

Kolozsvár, szeptember 11.

Magyarország elvesztette védangyalát. Felsőges királynénk átkos merénylet áldozata lett!

Mintha derüs égből villám csapna alá, oly váratlanul sujtotta le e megrázó gyászcsapás nemzetünket. Ki tudna ennek első hatása alatt nyugodtan gondolkozni? Ki tudná e végzetes nagy történelmi esemény horderejét az első pillanatokban mérlegelni? Hírlapirói kötelmeink terhét sohase éreztük annyira, mint e perczen, mert beszédeknek kellene lennünk, hogy közönségünk jogos várakozását kielégítsük, de a megrendítő szerencsétlenség egészen elkábitott mindnyájunkat s tollunk majdnem meztagsadja a szolgálatot.

Alább adjuk a szinte hihetetlenül hangzó értesüléseket. Ezek mind azt bizonyítják, Kárpátoktól az Adriáig, hogy Erzsébet magyar királyné Ő Felsőge, Magyarország nagyasszonya és védője nem áll többé őrt fölöttünk ott, a magasban, a hol a viharok már annyiszor próbára tettek! Egy gyáva gyilkos kés a legnemesebb, a legmagasztosabb szívet oltotta ki s ezzel a magyar nemzetet is szíven találta!

Ha izgatott agyunkkal viszontagságos multunkon végig száguldunk, alig egy-két párját találjuk ennek a valóban felsőges asszonnak. Volt, a ki fennkölt szelidségével reánk segítette a keresztény civilizációt; volt, a ki csüggedetlen erélyével és bizalmával lelket öntött környezetébe és nemzetébe. Ezekhez sorakozik Erzsébet királyné, a kiben a női szelidség férfiúi erővel párosult s a kiben nemzetünk legválságosabb korszakában hatalmas és buzgó pártfogót talált. A történelem még csak ezután tárja föl előttünk ide vonatkozó bizonyítékait. Eddig csak a főbb adatok törtek át az érthető diszkrétción, de ezek szíveinkig hatoltak s a rajongó hódolat és szeretet érzelmeit fakasztották föl bennünk, valamint a fellegeken áttörő napsugarak nyomában is virágok kelnek és áldás terem. A nemzet távolabb álló nagy része felsőges nagyasszonyunkban még csak az örömtől sugárzó jótékony nemtőt s a későbbi gyászos fejedelményt látja. Az elsőt a királyváró trón előtt a kiegyezés olaj-ágával, a másodikat Deák ravatalánál a halotti koszorúval. Mindkétszer a nemzet lelkéből és lelkéhez szólt, de mennyit tett még a két nagy esemény között! Szerette nemzetünket, fajunkat, irodalmunkat, történelmünket s irántunk való nagy jó indulata meglátszott nem csak a politikában, a hol pedig mindig bizonyos diszkrétcióval dolgozott, hanem gyermekei nevelése körül is, a kinek jobban velünk érző, velünk közvetlenebb érintkezésben élő fejedelmi sarjak még csak József főherczeg ágában találhatók az Árpádok óta.

Deák és munkatársai mellett Erzsébet királyné volt a kiegyezés megteremtője, s azóta lefolyt alkotmányos életünk leglelkesebb támasza és őre. A nőnél is ritka éleslátásával fogta föl nemzetünk odaadásának horderejét, a királyi ház érdekei s a trón biztosítása körül s a hitves magatartását következetesen a nő meggyőződése szabályozta.

De ha csak annyit tett volna is, hogy a sűrű csapásokkal sujtott koronás fő lelki egyensúlyának föntartásában segítkezett! Már erre is igazán csak oly rendkívüli lelki tulajdonokkal megáldott lény lehetett képes! Mert a legalkotmányosabb, a legjobb uralkodó életét súlyosnál súlyosabb megpróbáltatások nehezítették. Egyik testvérének politikai, a másikkal emberi tragédiája, egyetlen fiának megrendítően gyászos vége, csak a nagyobb állomásokat jelzik azon a tövises Kalvárián, a melyet e valóban tragikus család feje, hódoló szeretettel környezett királyunk eddig megfutott. De a csapás mellett legalább mindig ott volt a vigasz és az enyhület is: Erzsébet királynénk gondnal, szeretettel, sikerrel kötözgette a vérző sebeket, a melyekhez az egész magyar nemzet szolgáltatta a balzsamot . . .

De most?! . . . De most?! . . . Irtóznak reá gondolni is!

Érhette-e ennél nagyobb csapás? Kibirja-e az a lélek, az a szív, a melyeken már nemcsak az eddigi csapások rágódnak, hanem a kor is mindinkább erőt vesz? Mi lesz a meghitt támasztól elesett uralkodóval? Mi lesz az árván maradt nemzettel? Egymásra borulnak-e, mint az együtt érző szívek nagy fájdalom súlya alatt rendesen szoktak? Avagy e mindennél gyászosabb eset csak további megpróbáltatások napjait nyitja meg mindnyájunk előtt a sorskönyvében? Ime az aggasztó, nehéz kérdések, a mik a legnagyobb szívből kisugárzott vér nyomában fakadtak!

Ám ki tudna ezek fölött meditálni má, mikor mindnyájan csak érezni tudunk, de gondolkozni nem! Még a gyász-
hír

is sötét este jött, szinte lopva, mint a gonosz, a ki tudja, hogy csak orozva közelíthet meg. S mire a mai aranyos őszi nap hegyeink fölött kinyitotta szemét, maga is csodálattal látja, hogy a tegnap még sugaraiban mosolygó és fénylő mezők és városok egy rövid éj alatt mély gyászba borultak. Mintha Magyarországon ma nem is virradt volna meg: rá feküdt a bánat hosszú, sötét éjszakája...

„Ez életem legkeservesebb órája!” kiáltott föl erős lelkű uralkodónk, midőn a katasztrófáról értesítették. Aztán magán lakosztályába vonult s átadta magát bánatos érzelmeinek. E nehéz óra sulya alatt mi is, az egész nemzet is egy fájdalmas felkiáltásban törünk ki, aztán félrevonulunk a mai ünnep a munkától mentes zavartalanságába s fejedelmünkkel egybe eresztjük könyeinket a közös, nagy veszteség fölött!

A fejedelmek fejedelme óvja, védje, vigasztalja szeretett, öreg királyunkat „élete legkeservesebb órájában”! Es mellette:

Isten óvja nagy csapástól

Mi magyar hazánkat!

TÁVIRATOK.

(A „Magyar Polgár” eredeti táviratai.)

Az első hir.

Genf, szept. 10. délután 2 óra 40 perc. (Kolozsvarra érkezett este 7 órakor). Erzsébet osztrák császárnét és magyar királynét egy anarkista meggyilkolta. A felséges asszony rövid haláltusa után meghalt.

A merénylet részletei.

Budapest, szept. 10. este 7 óra 30 p. Erzsébet királyné ellen elkövetett gyilkos merénylet így folyt le:

A királyné délután két órakor kíséretével hajó-kirándulásra indult a genfi tóra.

A hajó bejáratánál Luchini, Franciaországban élő olasz születésű anarkista a királynéra rontott és szíven szurta.

Erzsébet királyné azonnal összeesett.

A kíséret felkapta a felséges asszonyt és bevitte a hajóra.

A hajó parancsnoka azt ajánlotta, hogy a mentési kísérleteket a szárazföldön tegyék meg.

De minden késő volt.

Erzsébet királyné délután fél 3 órakor meghalt.

A gyilkost elfogták.

A hivatalos értesítés.

Budapest, szept. 10. Este 7 óra 30 p. Délután öt órakor érkezett Bánffy báró miniszterelnökhöz Goluchowski gróf külügyminiszter távirata, a mely megerősítette a hirt, hogy a királynét meggyilkolták.

A miniszterelnök rögtön megtette az első intézkedéseket.

A hir hatása.

Budapest, szept. 10. esti 8 ó. 10 p. A főváros lakosságát óriási rémületbe hozta a királyné meggyilkolásának hira.

Az utcákon mindenféle csoportokba verődik össze a közönség.

A gyászlobogókat a legtöbb házra már kitűzték.

A hir a szabadelvűpártban.

Budapest, szept. 10. esti 8 ó. 50 p. A szabadelvűpárti körbe Falk Miksa hozta meg az első hirt, mely rettenetes hatást tett a nagy számban megjelent képviselőkre.

A hirt az első perczen nem akarták elhinni, de Falk később közölte a merénylet részleteit is.

Csakhamar megérkezett a körbe Bánffy báró miniszterelnök, a ki mélyen megrendülve erősítette meg az iszonyu katasztrófa hírét.

A rémület kiáltásai hangzottak végig a termeken.

A gyász kezdete.

Budapest, szept. 10. esti 10 ó. Ma este a színházakban nem tartottak előadást.

A zenét, éneket az összes nyilvános helyiségek tulajdonosai önként beszüntették.

Hivatalos intézkedések.

Budapest, szept. 10. esti 11 ó. Táviratilag elrendelték, hogy az ország összes táviró-hivatalai éjjeli szolgálatot tartsanak.

A hírlapokra nézve a vasárnapi munkaszünetet felfüggesztették.

A király.

Bécs, szept. 10. esti 10. ó. Hir szerint Bécsben Goluchowski gróf külügyminiszter és Thun gróf miniszterelnök vállalták magukra, hogy a Schönbrunnban időző királyt értesítik a királyné meggyilkolásáról.

Mindenki rettegve gondol az irtóztató hatásra, melyet a hir az uralkodóra tenni fog.

A löcsei hadgyakorlatokra való utazás elmarad.

Az országgyűlés részvéte.

Budapest, szept. 10. esti 10 ó. 40 p. A képviselőház holnap 11 órakor, a főrendiház 1 órakor rendkívüli ülést tartanak.

A két ülésen a következő javaslatokat fogják előterjeszteni:

Az országgyűlés a királyné temetésén testületileg vesz részt.

Az országgyűlés tagjai az országos gyász jeléül holnaptól kezdve harmincz napig gyászt viselnek.

A temetés előtt az országgyűlés más ügyben, mint a mely a gyászszertartásban való részvételt illeti, ülést nem tart.

Törvény a királynéről.

Budapest, szept. 10. esti 11 ó. 20 p. Hir szerint Szilágyi Dezső képviselőházi elnök törvényjavaslatot készít, melynek értelmében Erzsébet királyné emléke törvénybe iktattatik.

Az egyetemi ifjuság gyásza.

Budapest, szept. 10. esti 10 ó. 30 p. Az egyetemi ifjuság holnap gyász-összejevetelt tart.

Jókai cikke.

Budapest, szept. 10. éjjel. Jókai Mór a „Nemzet”-ben a következő cikket írja:

Olyan hihetetlen a rémhír, hogy nem bírjuk összeegyeztetni a Gondviselésbe vett hitünkkel.

Hogy egy országnak őrző angyalát, egy Szentet — meg tudott ölni egy ördög, egy démon, kit az alvilág a történelem átkos megzavarására szült!...

Van-e jajkiáltás elég nagy, mely a lesújtott milliók fájdalmát az égig fölviszi?

Mivel érdemelte e dicsőséges alak, a ki életében oly fenséges türelemmel viselte martir-koszoruját, ezt a vértanui halált?

Mivel érdemelte országainak minden népe ezt a sorscsapást, melyet elviselni több kell, emberi erőnél?

Ha ezt a fényes alakot, a ki egész életén át a trónon és a nép között csak jót tett, csak áldást osztott, nem védte meg az ég, — kit hívjunk akkor, hogy adjon vigasztalást mélyen sujtott Uralkodónknak, árván maradt nemzetünknek?

Ez a kihullott szent vér csatoljon bennünket még szorosabban egymáshoz.

Jókai Mór.

Éjfél után érkezett táviratok.

Svájcz részvéte.

Genf, szept. 11. éjjel. A szövetség-tanács rendkívüli ülést tartott, mely után testületileg megjelent Kuefstein osztrák-magyar követnél, kifejezván legmélyebb fájdalmát a rettenetes merénylet fölött.

A svájci főügyész helyettese Genfbe érkezett, hogy nyomban megindítsa a vizsgálatot.

A merénylő.

Budapest, szept. 11. éjjel 12 ó. 20 p. A genfi gyilkos merénylő nevére nézve eddig eltérő hírek érkeztek. Luchini, Luccheni, Lucenni neveket emlegetnek a különböző táviratok.

A gyilkos családja pármai eredetű, de ő maga Párisban született.

Párisból direkt a merénylet elkövetésének tervével utazott Genfbe, valószínűleg számítva arra, hogy Svájcban eltűnést érkezték a halálbüntetést.

Budapest, szept. 11. éjjel 2 ó. 45. p. A gyilkos Luccheni Luigi foglalkozás nélküli 25 éves anarkista.

A királynét három nap óta kerülgette.

A merényletet kihegyezett fűrészszelővel követte el és a gyilkos a tett után elmenekült.

Keresztülrohant a Rue des Alpes-en és a Place des Alpes-re szaladt.

Itt Guillaume és Chamartin kocsisok elfogták és átadták Siaux hajósoknak a Kaiser csendőrnök.

A gyilkos nem ellenkezett és nyugodtan ment a rendőrségre, sőt utközben dalolt is, azt mondván:

— Azt hiszem, jól találtam! Alkalmasint halálos volt a döfés!

Az őrszobába érkezve, kijelentette, hogy a gazdagokat gyűlöli.

Minden további felvilágosítást megtagadott.

Budapest, szept. 11. éjjel 2 ó. 15 p. A bíró előtt Luccheni (vagy Lucenni) kijelentette, hogy eleinte az orleansi herceget akarta megölni; de miután ezt nem tudta föltalálni és csupán előkelő egyéniség meggyilkolására vágyott, — Erzsébet királynéhoz pedig könnyen hozzá lehetett férni: azért ölte meg őt.

A gyilkos rendkívül nyugodt és közömbös.

Páris, szept. 11. éjjel 2 ó. Az itteni rendőrség előtt Lucenni ismeretlen.

A meggyilkolt királyné.

Genf, szept. 10 éjjel. Erzsébet királyné holttestét evezőkből és vitorla-vászonból összealkotott hordágyon vitték a szállodába.

A királyról.

Bécs, szept. 11. éjjel. A genfi merényletről az első táviratot Szlávy grófnő udvarhölgy küldötte el Paar gróf főhadsegédhez.

Paar gróf kocsin lóhalálában vágott Schönbrunnba a királyhoz, utközben meggondolva a közlés módját.

A király elképzeltetlen kétségbeeséssel fogadta a rémhírt.

Állítólag így kiáltott fel:

— **Ez életemnek legkeservesebb órája!**

Aztán visszavonult, szabad folyást engedve mérhetetlen fájdalmának.

Bécs, szept. 11. éjjel. A király este hat órakor nyitott fogaton Schönbrunnból Bécsbe jött és egy órai időt töltött a Burgban.

Ujabb hírek szerint a király heroikus bátorsággal fogadta a katasztrófa első hírét és csak később vonult vissza, hogy átengedhesse magát iszonytató keservének.

A törvényhatóságok értesítése.

Budapest, szept. 11. A törvényhatóságokat holnap értesítik hivatalosan a királyné haláláról.

A világ részvéte.

Budapest, szept. 11. A művelt világ minden részéből, különösen Berlinből, Párisból, Londonból, Szentpétervárról, Rómából a legmélyebb részvét nyilatkoztatásai érkeznek. Világszerte óriási a felháborodás a rémséges merénylet fölött.

Bécs gyásza.

Bécs, szept. 10. Az összes színházak és mulató helyek zárva vannak.

A hadgyakorlatok.

Budapest, szept. 11. A löcsei hadgyakorlatot br. Beck vezérkari főnök vezérlete alatt megtartják.

Elmaradt löversenyek.

Budapest, szept. 11. A bécsi és az alagi löversenyek elmaradnak.

A merénylet hire Kolozsvárt.

A megrendítő gyászeset hire Kolozsvárra 8 órakor érkezett meg. A hatóság feje, Szvacsina Géza polgármester, a Magyar Polgár távirataiból értesült a rettentő csapásról. Azonnal intézkedett, hogy a Tanács egybehívassék a teendő intézkedések megbeszélésére s előbb az ő, majd a gróf Beldi Ákos főispán elnöklete alatt éjfélig tanácskoztak.

A városházára azonnal kiűzték a gyászlobogót, s elrendelték egyik temetkezési intézetnek, hogy még az éj folyamán vonják be fekete posztóval a városház homlokzatát.

A törvényhatóságot rendkívüli közgyűlésre hívták össze, s a polgármester erre a következő meghívót bocsátotta ki:

Mély gyászt öltött az Ország! Sajog a fájdalomtól mindnyájunk szive!

Bálványozott Nagyasszonyunk, Magyarország Védő-angyala, imádott Királynék

Erzsébet ő Felsége nincs többé!

A kérlelhetlen halál elragadta tőlünk és átadta az örök halhatatlanságnak!

Megrendült az egész világ e hirre; de nekünk a szívünk szakad meg a mély fájdalomtól.

A mi fájdalmunkat kifejezni nem lehet.

Szívünk mélyén gyászoljuk Nemzetünk imádott védő-angyalát, kinek emléke szent lesz örökre!

Kolozsvár sz. kir. város a lesújtó fájdalomnak méltóképpen kíván kifejezést adni és ezért a törvényhatósági bizottság t. cz. tagjait f. évi szeptember hó 11-én (vasárnap) d. u. 4 órakor a városház nagytermében tartandó

Rendkívüli közgyűlésre

mély megilletődéssel meghívom.

Kolozsvár, 1892. szeptember hó 10.

Szvacsina Géza,
polgármester.

A rendkívüli közgyűlést délelőn 12 órakor értekezlet előzi meg, melyre még az éj folyamán kibocsátották a meghívásokat.

Az első pillanatban elhíhetetlen, megdöbbentő gyászeset rémitő hire villámgyorsan terjedt szét a kávéházakban s az utcákon sétáló közönség között, óriási izgalmat és levertséget keltve mindenfelé.

— Szerencsétlenség történt a királyi családban! — így hangzott az első értesülés. Részleteket vagy pozitív híreket azonban eleinte senki se tudott.

Félóra mulva azonban már kétségtelen, kérlelhetetlen bizonyossággal kopogtatta le a táviró, mely ez éjszakán egy darab történelmet irt, a katasztrófa megrázó részleteit.

Az utcákon a közönség csoportokba verődve tárgyalta a halálos merénylet részleteit.

— A királyné meghalt!

— Megölték a királynét! — járt szájról-szájra a fájdalmas ujság.

Oh, ez a csillagos, szelid, szomorú szeptemberi este, melynek tiszta, csöndes, mozdulatlan levegőjében még ott égett a délutáni napfény jóleső langyos melege, emlékezetes lesz mindannyiunk szívében, örökké, egy egész életen át!

Az ég alján, mint sötét, óriás gyászlobogók, rojtos, lomhán elnyuló felhők usztak, mintha odafönn a mindannyiunk felett való hatalmasságok is néma, kétségbeesett ünnepélyességgel hirdetnék, hogy a magyar királyné nincs többé!

A nagy halott szelleme végig suhant az elcsöndesedett, szomorú város fölött. Egy hideg, jeges kéz szoritotta össze mindnyájunk szívét.

A mulatóhelyek ajtai bezárultak, a zene mintegy varázsütésre még a hatósági intézkedés előtt megszűnt mindenütt s a magánházak kivilágított, fénylő ablakai hirdették, hogy a félváros ébren, könybe borult szemekkel virraszt őseihez megtért Nagyasszonyunk halálának legelső éjszakáján.

A „Magyar Polgár“ a további táviratokat külön kiadásokban fogja közölni.

BCU Cluj / Central University Library Cluj